

Programma 3 Water en bodem

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

In 2024 hebben we, ondanks diverse uitdagingen, vol ingezet op de uitvoering van onze water- en bodemopgaven. Hieronder benoemen we een paar belangrijke resultaten.

Realisatie

Na jaren van voorbereiding vond besluitvorming plaats rond de hoogwater-beschermingsprojecten Meanderende Maas (dijkversterking van Ravenstein tot Lith) en Ruimte voor de Maas bij Oeffelt (aanpak flessenhals), waardoor de uitvoering daadwerkelijk van start ging in 2024. Daarbij is ook overeenstemming bereikt over behoud en herstel van de bakenbomen, al 80 jaar beeldbepalende landschapselementen langs de Maas.

Daarnaast is BodemUP 2.0 volop in uitvoering. In 2024 zijn ruim 600 boeren door bodemcoaches bezocht en geadviseerd over het nemen van water- en bodemaatregelen.

Ook de Kaderrichtlijn Water (KRW) is volop in uitvoering. Voorbeelden van gerealiseerde KRW-projecten zijn o.a. beekherstel Sint Oedenrode, natuurlijke vispassage Essche stroom, klimaatrobuuste inrichting Oeffeltse Raam en herinrichting Markdal Zuid. Gezamenlijk met de waterschappen heeft de provincie daarnaast de 'KRW- Impuls Brabant' vormgegeven. Hierin worden maatregelen voorgesteld die door provincie en waterschappen nog extra uitgevoerd kunnen worden in lijn met de ambitie van het Bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant'.

Ontwikkeling

Om de principes van 'water en bodem sturend' en de afspraken uit de Droogteagenda uit te werken en beter te verankeren in provinciaal beleid is in 2024 een Addendum op het Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027 ontwikkeld en ter inzage gelegd. Besluitvorming volgt begin 2025.

In het verlengde hiervan is bodem- en watersysteemherstel betrokken geweest bij de ontwikkeling van het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG). Het bijbehorende No-regret maatregelenpakket – met een substantieel deel gericht op water en bodem – heeft geleid tot de toekenning van in totaal € 231 mln. aan Noord-Brabant door het Rijk. Met het wegvallen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied is het BPLG intussen omgevormd tot de Aanpak landelijk Gebied (ALG). In deze aanpak ligt de focus op de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak in de 12 complexe GGA-gebieden waar natuur- en wateropgaven samenkomen.

Verder is de drinkwatervoorziening in Noord-Brabant een continu aandachtspunt vanuit onze wettelijke rol. In 2024 heeft het nadrukkelijk ook de aandacht van uw Staten gehad met het door de Zuidelijke Rekenkamer opgeleverde rapport 'Drinkwater in gedrang'.

Samenwerking

In het kader van de 'Beleidstafel wateroverlast en hoogwater', opgericht na de extreme neerslag in Limburg, België en Duitsland in de zomer van 2021, is in samenwerking met de waterschappen en Veiligheidsregio's gestart met het uitvoeren van twee bovenregionale stresstesten (in West- en Oost-Brabant).

En zijn we in de Zuidwestelijke Delta toegetreden tot de BGTS Geopark Schelde Delta, een grensoverschrijdend openbaar lichaam voor de samenwerking rond dit in 2024 nieuw benoemde UNESCO Global Geopark. We zijn gestopt met het samenwerkingsverband Waterpoort. En zijn we in samenwerking met het waterschap Brabantse Delta gestart met een pilot om de blauwalg in de Binnenschelde te voorkomen.

Verder vond er op een hete dag in juni de succesvolle Expeditie Klimaatadaptatie 2100 plaats. De partners van het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland - gemeenten, waterschappen en provincie Noord-Brabant en Limburg - zijn concreet aan de slag in werkregio's en zetten verdere stappen naar klimaatbestendigheid. De meest relevante ontwikkelingen voor/door onze provincie worden gedeeld via het

portaal www.klimaatadaptatiebrabant.nl.

En in december 2024 organiseerden we het symposium 'Waterzuinige Brabander'. Centraal stond de vraag: "Hoe overbruggen we de kloof tussen weten dat we zuinig moeten zijn met water en ook werkelijk zuinig dóen?" Verschillende invalshoeken kwamen bij elkaar: kennis over water, wetenschappelijke inzichten over gedragsverandering, goede voorbeelden én creativiteit. Een boeiende middag met ontwerpers, gedragswetenschappers en waterprofessionals vanuit gemeenten, waterschappen, provincie, terreinbeheerders, drinkwaterbedrijven en (landbouw)bedrijfsleven.

Wat hebben we bereikt?

Voldoende Water

Niet te weinig diep en ondiep grondwater en oppervlaktewater met optimale zoetwaterbeschikbaarheid en waterverdeling in geval van extreme droogte, en niet te veel oppervlaktewater, om ernstige regionale wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen

Indicatoren:

- De grondwatervoorraad is op orde en stabiel op termijn: Grondwaterstand en stijghoogte in de grondwaterlichamen voldoet aan de norm (uiterlijk 2027 moeten beide grondwaterlichamen voldoen, 1 voldoet momenteel niet).
- Voldoende grondwater voor de natuur: Areaal natte natuurparels dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 12.000 ha NNP niet langer verdroogd).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Bovenstaande indicatoren vergen een langetermijn aanpak en medewerking van veel partijen. Daarom hebben we in 2021 nadere afspraken gemaakt met onze waterpartners in het Grondwaterconvenant 2021-2027, de Droogteagenda 2023-2040 en de Maatwerkovereenkomsten met de waterschappen (MOKs) en de daarbij horende adaptieve programmering. Het beeld ontstaat dat niet alle maatregelen gericht op verdrogingsbestrijding voor 2027 uitgevoerd kunnen worden. Dit komt met name door onvoldoende beschikbare gronden en de complexiteit van het uit te voeren watersysteemherstel.

In 2024 heeft het Zuidelijke Rekenkamer rapport over drinkwater een impuls gegeven aan het waterbewustzijn in Brabant. Vanuit de Droogteagenda heeft de provincie daar via het symposium "Waterzuinige Brabander" een verdere impuls aan gegeven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Verdrogingsaanpak natte natuurparels

Indicator	2024	2025
Hectares binnen natte natuurparel waarin maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen (cumulatief) (KRW doelstelling 12.000 ha in 2027)	1.200	4.000
Hectares buiten natte natuurparel waar maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen (cumulatief) (doelstelling 27.000 ha in 2027)	0	13.000

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Tot en met 2024 is 1030 ha Natte Natuurparel hersteld. Het aantal gerealiseerde ha is lager dan verwacht, zoals reeds in Burap-II 2024 aangegeven. Daarom is deze indicator op oranje gezet. De uitvoering van de verdrogingsopgave binnen en buiten de Natte Natuurparels (NNP) betreffen complexe gebiedsprocessen die van de gebiedspartners meer voorbereiding vergen dan gedacht. Daarbij vormt het beschikbaar krijgen van grond het grootste knelpunt voor de uitvoeringspartners.

Grondwaterontrekkingen

Indicator	2024	2025
Omvang vergunde grondwateronttrekkingen in mln. kubieke meter	285	(*)
(*) afhankelijk van de ontwikkelingen, de streefwaarde geeft nu de totale vergunde omvang aan van drinkwaterbedrijven en industrie weer, van de vergunningen waar de provincie bevoegd gezag voor is.		

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

In 2024 hebben we ons hard gemaakt om de winningen Gilzerbaan en Kruisland te kunnen gaan benutten. Bij Gilzerbaan is de rechtszaak tegen de provincie 'on hold' gezet en is een minnelijk traject gestart dat in 2025 toewerkt naar een overeenkomst tussen provincie, drinkwaterbedrijf en natuurorganisaties. Bij Kruisland is Brabant Water leidend en hebben wij waar nodig meegewerkt aan het MER, het omgevingstraject en het voorbereiden van de benodigde vergunningstrajecten. In het ZRK rapport Drinkwater in gedrang is aangegeven dat deze indicator niet goed de provinciale doelen en inspanningen weergeven; in 2025 volgt daarom een aanpassing van deze indicator.

Zuidwestelijke Delta en Geopark Peelhorst en Maasvallei

Indicator	2024	2025	2026	2027
Project Roode Vaart	Fase 1	Fase 1 en verkenning fase 2	Verkenning fase 2	Realisatie fase 2
Voortgang Geopark Schelde Delta	UNESCO status houder	Financiële bijdrage	Financiële bijdrage	Financiële bijdrage
Voortgang Geopark Peelhorst en Maasvallei	Vorbereidingen UNESCO aanvraag	Vorbereidingen UNESCO aanvraag	UNESCO-status aanvraag	

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Voor het project Roode Vaart verwachten we conform planning in 2025 een eindvonnis van de Raad van Arbitrage bij Bouwgeschillen inzake de afronding van Roode Vaart fase 1.

In 2024 is de 'Pilot Binnenschelde' gestart ten aanzien van tegengaan van Blauwalg. Deze pilot loopt tot en 2025.

In 2024 is door UNESCO het Global Geopark label toegekend aan het Geopark Schelde Delta. Om het Geopark Schelde Delta te beheren is een Benelux Groepering Territoriale Samenwerking (BGTS) opgericht, provincie Noord-Brabant is toegetreden (onder de voorwaarde dat het voor 31 december 2027 haar rechten en plichten overdraagt aan de gemeenten Bergen op Zoom, Roosendaal, Steenberg en Woensdrecht).

Wat hebben we bereikt?

Schoon Water

Schoon grond- en oppervlaktewater voor onze volksgezondheid en natuur, conform de normen van de Kaderrichtlijn Water; het voorkomen van verontreiniging en het beschermen van diepe grondwatervoorraden

Indicatoren:

Basis op orde: alle oppervlaktewateren en het grondwater voldoen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. (bevat verplichte indicator BBV: % van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit)

- Alle fysische, biologische en chemische parameters zijn op orde voor zowel de KRW-oppervlaktewateren als de overige oppervlaktewateren.
- Het grondwaterlichaam verkeert in een goede chemische (grondwater)toestand;
- Er vindt geen trendmatige achteruitgang van de (grond)- waterkwaliteit plaats

Verminderde inbreng stoffen:

- De inbreng van antropogene stoffen en stoffen die expliciet in de KRW genoemd zijn wordt voorkomen en beperkt. Dit geldt voor alle gevaarlijke stoffen, ook als er momenteel nog geen waternormen voor zijn, zoals voor PFAS, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en plastics.

Grondwater voor menselijke consumptie is blijvend beschermd:

- Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde.

Deze indicatoren dragen bij aan de provinciale doelstelling om '3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander'.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De waterkwaliteit voldoet niet overal aan de wettelijke eisen. Via de adaptieve programmering van de maatwerkovereenkomsten (MOKs) en de KRW-impuls bespreken we met de waterschappen op welke manieren de uitvoering versneld kan worden. Het beeld ontstaat dat niet alle inrichtingsmaatregelen voor 2027 uitgevoerd kunnen worden. Dit komt met name door onvoldoende beschikbare gronden en de complexiteit van het uit te voeren watersysteemherstel. De bronnen voor openbare drinkwaterwinningen zijn op orde, maar grondwaterbescherming verdient blijvend aandacht (denk aan stikstof en fosfaat, gewasbeschermingsmiddelen, andere stoffen zoals PFAS).

In 2024 is samen met de waterschappen de KRW-Impuls Brabant opgesteld als opmaak naar een gezamenlijke bestuurlijke agenda op dit technisch, financieel en bestuurlijke complexe dossier.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Schoon oppervlaktewater

In 2024 zetten we vol in op projecten uit de maatwerkovereenkomsten met de waterschappen om de KRW-opgave te behalen.

Indicator	2024	2025
Aantal kilometers (cumulatief) herstelde beken en krekens en Natuurvriendelijke oevers (Kaderrichtlijn Water doelstelling 610 km in 2027)	75	200
Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW-doelstelling 232 stuks in 2027)	60	100

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Tot en met 2024 is 78 km aan beken en natuurvriendelijke oevers hersteld. Dit sluit aan bij de streefwaarde.

Tot en met 2024 zijn 48 vismigratieknelpunten opgelost. Dit is lager dan verwacht. Het betreffen complexe gebiedsprocessen die van de gebiedspartners meer voorbereiding vergen dan gedacht. Waarbij de natte omstandigheden van najaar 2023 en voorjaar 2024 een nadelig effect hebben op het uitvoeringstempo (bijvoorbeeld machines die niet op het land kunnen, en focus van projectleiders op wateroverlast), zoals ook bij Burap-II 2024 aangegeven. Daarom is deze indicator op oranje gezet.

Schoon grondwater

Indicator	2024	2025
Percentage landbouwgrond dat deelneemt aan het project Bodem Up 1.0 in de 8 grondwaterbeschermingsgebieden die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling (*)	80%	80%
Aantal van de 8 grondwaterbeschermingsgebieden, die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling, dat voldoet aan de norm (van 50 milligram nitraat/liter) in 2025	7	8
Percentage deelnemers aan Schoon Water voor Brabant 2024-2026 in de 11 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (blijvende inspanning nodig)(**)	80%	80%

(*) De indicator "Percentage landbouwgrond dat deelneemt aan het 7e NAP in de 8 met nitraat meest vervuilde grondwater-beschermingsgebieden" is geactualiseerd naar "Percentage landbouwgrond dat deelneemt aan het project Bodem Up 1.0 in de 8 grondwater-beschermingsgebieden die het meest kwetsbaar zijn voor nitraatuitspoeling". Bodem UP 1.0 richt zich hierbij op de nitraat- en KRW-doelen.

(**) In afwachting van het vervolg Schoon water voor Brabant 2024-2026 is geen streefwaarde opgenomen in 2027

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Door begeleiding van deelnemers aan het programma Schoon Water voor Brabant zien we inmiddels een vrij constante lijn in het percentage van deelname.

Wat hebben we bereikt?

Veilig Water

Veiligheid tegen hoogwater in het hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem

Indicatoren:

Brabant is beschermd tegen overstromingen en biedt Ruimte voor de rivier:

- Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit.
- De regionale keringen zijn veilig. (100% voldoet aan de norm).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De rivierverruimingsprojecten en de verbetering van de primaire waterkeringen gebeurt met de gezamenlijke partners, waarbij de provincie nadrukkelijk oog heeft voor de meerwaarde voor de omgeving. De verbetering van de regionale keringen verloopt volgens planning. Mogelijk leiden de recente gerechtelijke uitspraken rondom stikstof tot een aangepaste planning voor de waterveiligheidsprojecten. In 2025 wordt de impact op de uitvoering van de verschillende dijkversterkingen onderzocht, op basis hiervan wordt de planning beoordeeld.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen

Indicator	2024	2025
<i>Km te herstellen regionale keringen door het waterschap: i.h.k.v. provinciale toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen:</i>		
• Brabantse Delta • Aa en Maas • De Dommel • Rivierenland	(*)	

(*) in 2024 worden de keringen van Waterschap Rivierenland langs de Afgedamde Maas getoetst, voornamelijk op piping. Daarna pas inzicht in mogelijke verbeteropgave.

(**) aanvullende opgave bij Waterschap Brabantse Delta bovenop de bestaande dijken ten aanzien van nieuwe dijk voor waterbergingsgebied met natuurontwikkeling langs de Mark.

(***) aan de hand van laatste toetsing spelen er bij de waterschappen Aa en Maas en De Dommel geen verbeteropgaven (alleen beheer en onderhoud). De volgende toetsingscyclus is niet voor eind 2026 gepland.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op basis van de huidige toetsingsrapportages zijn alle verbeterplannen conform planning uitgevoerd.

Uitvoeren Deltaprogramma Maas

Indicator	2024	2025	2026
<i>Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)</i>			
Meanderende Maas	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie
Oeffelt	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie
- IRM pilot Hoogwater 's-Hertogenbosch / Crèvecoeur - Verlengde brug veerweg Alphen	Afronding en vervolgafspraken in samenhang met de aanpak in het regionaal watersysteem (HoWaBo-2) Realisatie		Afronding

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In juli 2024 is de realisatieovereenkomst voor Meanderende Maas aangegaan, waarna een start is gemaakt met de realisatiefase. De start van de werkzaamheden is voorzien in Q1 2025. Daarnaast zijn de werkzaamheden voor de verlengde brug Veerweg Alphen opgeleverd, de afronding van het project is gepland in Q2 2025.

Ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken

Indicator	2024	2025	2026	2027
Ravenstein-Lith (onderdeel Meanderende Maas)	Planuitwerking/Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Cuijk-Ravenstein	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie	Realisatie t/m 2028
Lith-Bokhoven	Verkenning	Verkenning/Planuitwerking		

• Doeveren	Verkenning	Verkenning/Planuitwerking	Realisatie	
• Geertruidenberg-Amer-Donge-Wilhelminakanaal	Voorverkenning			
• Moerdijk-Drimmelen	Verkenning	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking
• Standhazensedijk-Drimmelen (versnelde aanpak binnen Moerdijk-Drimmelen)	Realisatie			
• Willemstad-Noordschans	Verkenning	Verkenning	Verkenning	Planuitwerking t/m 2029

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De dijkverbetering Standhazensedijk-Drimmelen is in 2024 gerealiseerd en afgerond.

Wat hebben we bereikt?

Vitale Bodem

Vergroten van de vitaliteit, sponswerking, resistentie tegen ziekten en natuurlijk productievermogen van de bodem voor duurzame landbouw en biodiversiteit

Indicatoren:

In de agrarische beïnvloedingsgebieden rondom de prioritaire N2000 gebieden en natte natuurparels, in de voedingsgebieden voor strategische grondwatervoorraden, grondwaterbeschermingsgebieden en gebieden met verhoogd risico op uitspoeling van nitraat en afspoeling van fosfaat is de bodem vitaal en worden de normen voor de Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn gehaald:

- de sponswerking voor water en voedingsstoffen is op orde: verliezen van voedingsstoffen naar het grond- en oppervlakte- water zijn minimaal en er is geen sprake meer van verdichting, zodat regenwater kan infiltreren;
- het gehalte aan organische stof is op zodanig niveau dat een gevarieerd bodemleven mogelijk is en meststoffen en water worden gebonden;

Streven: 100% van de landbouwbodems in 2050 vitaal, gekoppeld aan klimaat adaptieve inrichting en gebruik.

Ecologische principes nemen een centrale plaats in de agrarische bedrijfsvoering in:

- het aantal praktiserende boeren neemt toe.

Deze indicatoren dragen via een verbeterde (grond)waterkwaliteit bij aan de provinciale doelstelling van '3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander'.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Hoe vitaler de bodem is, hoe beter de effecten van klimaatverandering (zoals lange perioden van droogte en extreme regenbuien) opgevangen kunnen worden.

Voor bodemvitaliteit zijn nog geen breed geaccepteerde normen. Hier vindt landelijk en Europees nog de discussie over plaats. Herstel van de vitaliteit van de bodem vergt meerjarige inzet en effecten zijn pas na enkele jaren merkbaar. Daarom staan deze langetermijnindicatoren op oranje.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Met agrarische ondernemers bodemverbeteringsmaatregelen doorvoeren in landbouwgebieden

Indicator	2024	2025
Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUP	6.000	12.000

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2024 is de uitvoering van BodemUP Brabant voortvarend doorgezet.

In 2024 waren er ruim 600 boeren die deelname aan BodemUP. Samen hebben ze op ruim 9000 hectaren maatregelen genomen.

Organiseren kennisuitwisseling voor agrariërs

Indicator	2024	2025
Aantal deelnemers aan kennisuitwisseling op praktijklocaties	500	500

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er zijn vanuit BodemUP 40 groepsbijeenkomsten georganiseerd, met in totaal 260 deelnemers. Daarnaast zijn 600 BodemUP deelnemers met begeleiding van een bodemcoach het veld ingegaan.

Wat hebben we bereikt?

Klimaatadaptatie

Aanpassen aan klimaatverandering in alle domeinen van het provinciale waterbeleid

Indicator:

- Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting: Brabant wordt klimaatbestendig en waterrobuust ingericht op basis van de leidende principes uit dit RWP. (100% in 2050)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Noord-Brabant vereist een transitie in het stedelijk en landelijk gebied: van zo snel mogelijk afvoeren naar vasthouden van water. De gewenste transitie in de omgang met water in het licht van een veranderend klimaat vereist ook een omslag in denken en handelen én samenwerking door alle partijen in Brabant, van inwoner tot bedrijfsleven. In 2023 zijn de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI verschenen. In vergelijking met de vorige KNMI-scenario's uit 2014 zijn de zeespiegelstijging, de temperatuurstijging in de zomer en de droogte aanzienlijk naar boven bijgesteld. Onduidelijk is of onze inspanningen voldoende blijken met het oog op de snelheid en impact van klimaatverandering. In 2024 zijn op basis van de KNMI'23 klimaatscenario's vier nieuwe Deltascenario's opgesteld met mogelijke toekomstbeelden. In alle vier de Deltascenario's nemen de opgaven substantieel toe, tenzij de wereld op korte termijn stopt met de uitstoot van broeikasgassen. Daarom staat deze indicator op 'oranje'.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bewustwording, samenwerking en verankering 'klimaatbestendig handelen'

Indicator	2024	2025
Een actueel uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland	1	1
Percentage provinciale programma's waarin klimaatadaptatie wordt verankerd	50%	70%

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Water en Bodem Sturend en klimaatadaptatie is verder uitgewerkt in het addendum op het RWP en uitgangspunt voor het Ruimtelijk Voorstel en daarmee inzet voor het Ruimtelijk Arrangement en de Nota Ruimte van het Rijk. De watersignaleringskaart en de landelijke maatlat groene en klimaatbestendige gebouwde omgeving is opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening als toelichting op de lagenbenadering en de Uitvoeringsagenda NOVEX Stedelijk Brabant. In 2024 is een Green Deal afgesloten in het kader van Werklandschappen van de Toekomst dat is gericht op groene en klimaatadaptieve bedrijventerreinen.

In het kader van de bovenregionale samenwerking hoogwater en extreem weer is in 2024 gestart met twee Brabantdekkende bovenregionale stresstesten wateroverlast.

Concrete aanpak in projecten en gebieden

Indicator	2024	2025
Aantal medegefinancierde (uitvoerings)projecten gericht op klimaatadaptatie (cumulatief)	15	20

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2024 heeft uitvoering plaats gevonden door de DPRA-werkregio's van gemeenten en waterschappen van de 15 projecten die zijn gesubsidieerd op basis van de provinciale Bijdrageregeling Uitvoering klimaatadaptatieprojecten. Daarnaast vindt uitvoering plaats van projecten in beekdalen die worden medegefinancierd via de maatwerkovereenkomsten met de waterschappen en klimaatadaptatie projecten op basis van cofinanciering vanuit Europa, waaronder klimaatrobuuste beekdalen en circulair watergebruik (OPZuid).

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- GOB BV
- Brabant Water
- Nederlandse Waterschapsbank NV

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Wat heeft het gekost?

Excel-tabel

3. Water en Bodem

Bedragen x € 1.000		Begroting 2024 primitief	Begroting 2024 na wijziging	Jaarrekening 2024 realisatie	Verschil begr. na wijz. - realisatie
<u>Lasten</u>					
	Programmalasten	55.995 N	51.368 N	45.671 N	5.698 V
	Toegerekende organisatiekosten	4.615 N	7.191 N	7.199 N	8 N
Totaal Lasten		60.610 N	58.559 N	52.870 N	5.689 V
<u>Baten</u>					
	Programmabaten	15.465 V	30.826 V	21.904 V	8.922 N
	Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	1.126 V	1.126 V
Totaal Baten		15.465 V	30.826 V	23.030 V	7.796 N
Saldo van baten en lasten		45.145 N	27.733 N	29.840 N	2.107 N

**Toelichting op de verschillen t.o.v. de begroting
Excel-tabel**

3. Water en Bodem

3. Water en Bodem - Afwijking lasten (bedragen x € 1.000)	5.689
	V

Schoon Water	364 V
--------------	-------

Bij de administratieve afhandeling van de coaching in relatie tot BodemUp zijn in 2024 minder kosten ten laste van BodemUp 1.0 gebracht dan verwacht. En meer ten laste van BodemUp 2.0.

Rivierverruimingsprojecten	1.356
	V

De aanvraag voor de provinciale bijdrage voor de Meanderende Maas vanuit het waterschap Aa en Maas is december 2024 ontvangen. Deze is begin 2025 beschikbaar.

Venherstel	750 V
------------	-------

De aanvragen voor de openstelling van de '32e wijziging subsidieregeling Natuur Noord-Brabant paragraaf 1 Herstel en behoud vennen' zijn eind 2024 ontvangen. De subsidies voor venherstel zijn begin 2025 verstrekt.

Basisopgave Water	720 V
-------------------	-------

[De toevoeging aan de voorziening grondwaterheffing was iets lager dan geraamd vanwege minder grondwateronttrekkingen dan verwacht. Het uitgavenpatroon van de samenwerkingsverbanden, zoals Zuidwestelijke Delta en Geopark Schelde Delta, is mede afhankelijk van de snelheid van de ontwikkelingen in het gebied. Waarbij Geopark Schelde Delta heeft gekampt met personele problemen. Daarnaast is de beschikbare capaciteit ingezet op het instellen van de entiteit Benelux Groepering Territoriale Samenwerking \(BGTS\) Geopark Schelde Delta \(zie Statenmededeling 36/24a Toetreding provincie BGTS\).](#)

SPUK's Bodemsaneringen	2.494
	V

Als gevolg van vertraging in de uitvoering van bodemsaneringstrajecten zijn de lasten in 2024 lager uitgevallen. Het betreft vele afzonderlijke projecten, waarbij niet een beperkt aantal de onderuitputting verklaren. De saneringsmiddelen zijn beschikbaar vanuit SPUK's en de reserve Bodem en blijven beschikbaar. De lasten schuiven door naar volgende jaren. Van deze onderuitputting betreft circa € 1,2 mln. lagere lasten gerelateerd aan SPUK's voor bodemsaneringen, wat ook leidt tot een gelijk bedrag aan lagere baten.

Toegerekende organisatiekosten	8 N
--------------------------------	-----

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde capaciteitsinzet hoger uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere lasten	14 V
--	------

3. Water en Bodem - Afwijking baten (bedragen x € 1.000)	7.796
	N

Baten Interim-bedrijvenregeling	7.983
	N

In het kader van de Interim-bedrijvenregeling verstrekt de provincie namens het Rijk subsidies voor bodemsaneringen van bedrijventerreinen. Op het moment dat we een subsidie verstrekken, nemen we voor hetzelfde bedrag een vordering op richting het Rijk. Abusievelijk is daarnaast voor 2024 een raming van € 8 mln. opgenomen voor verwachte baten vanuit de Interim-bedrijvenregeling, terwijl deze baten feitelijk reeds verwerkt waren in de financiële administratie.

3. Water en Bodem

Baten SPUK's Bodemsaneringen	1.170
	N

Doordat de lasten voor de specifieke uitkering (SPUK's) voor bodemsaneringen in 2024 lager zijn uitgevallen dan geraamd (zie hiervoor de toelichting bij lasten), wordt aan de batenzijde een gelijk bedrag aan lagere baten vanuit de specifieke uitkeringen gerealiseerd.

Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	1.126
	V

De bijdrage in toegerekende organisatiekosten komt hoger uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere baten	231 V
---	-------

--	--